

Rapport 2008:17

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Universitet och högskolor i Stockholms län

Läget i länet 2006

Rapport 2008:17

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Universitet och högskolor i Stockholms län

Läget i länet 2006

Omslagsbild: Stockholms Akademiska forum

Utgivningsår: 2008

ISBN: 978-91-7281-314-4

Mer information kan du få från Länsstyrelsen,
enheten för näringsliv och infrastruktur
Tfn: 08-785 40 00

Denna rapport finns endast som pdf.
Du hittar den på vår webbplats **www.ab.lst.se**

Innehåll

Förord	3
Universitet och högskolor i Stockholms län	
– läget i länet 2006	4
Grundutbildningen.....	5
Minskat antal sökande	6
Studentvolymen	7
Minskat antal studenter – minskade intäkter	10
Social och etnisk rekrytering	11
Utbildningsutbudet.....	13
Skillnader i övergång inom länet	15
Livslångt lärande.....	17
Ökad andel examina.....	18
Forskarutbildningen	19
Minskat antal nybörjare	20
Knappt tio procent går över till forskarutbildningen.....	21
Social och etnisk rekrytering	23
Doktoranderna och finansieringen av studierna	24
Antal examina och utbildningsmål	25
Forskarfinansieringen	25
Fortsatt negativ utveckling vis KTH och Södertörns högskola	26
Anslagen har utvecklats bättre än övriga intäkter	27
Personal och ekonomi.....	27
Personalresursen	28
Ekonomi	28
Studenternas etablering på arbetsmarknaden	29
Snabb etablering för examinerade.....	30

Förord

Stockholm är Sveriges största studentstad. Här finns 21 universitet och högskolor, allt från tekniska högskolor och vårdhögskolor till högskolor med humaniora, juridik, ekonomi eller konst. Det är en stor skillnad jämfört med de flesta andra studentstäderna i Sverige, där utbildningarna oftast samlas vid ett enda eller ett fåtal universitet och högskolor.

Ur ett regionalt perspektiv finns ett stort behov av aktuella och samlade kvantitativa bilder av utvecklingen vid universiteten och högskolorna i Stockholms län som helhet. Några sådana har tidigare inte sammanställts och publicerats med någon regelbundenhet.

Denna första rapport sammanfattar utvecklingen vid universiteten och högskolorna i Stockholms län under 2006. I rapporten presenteras fakta, statistik och analyser av grundutbildning, forskning, forskningsfinansiering, etableringen på arbetsmarkanden samt personal och ekonomi.

Rapporten har tagits fram av Stig Forneng och bearbetats av Helena Edström på uppdrag av Elisabet Blaus Rendahl, Stockholms Akademiska Forum och Anders Nordborg, Länsstyrelsen i Stockholms län.

Uppgifterna i rapporten bygger på Högskoleverkets årsrapport 2007. Vissa mer detaljerade uppgifter kommer från NU-databasen eller anslutande applikationer. Vissa uppgifter har hämtats från de analysmeddelanden som Avdelningen för statistik och analys vid Högskoleverket löpande presenterar samt från de Statistiska meddelanden som Högskoleverket producerar tillsammans med Statistiska centralbyrån (SCB). Nämnade analyser och meddelanden finns också tillgängliga på Högskoleverkets hemsida eller via NU. Här finns också definitioner av de variabler och begrepp som används i rapporten.

Stockholm i april 2007

Kjell Haglund
Utvecklingsdirektör

Universitet och högskolor i Stockholms län – läget i länet 2006

Stockholms högskolor står för en femtedel av högskoleutbildningen i Sverige – en andel som stämmer överens med Stockholms läns andel av rikets befolkning. År 2006 läste 58 200 studenter vid Stockholms lärosäten.

Tillgången på utbildningsplatser i Stockholmsregionen påverkas positivt av att Uppsala universitet, landets fjärde största lärosäte räknat i studentvolym, finns inom pendlingsavstånd. Samtidigt bör nämnas att befolkningen i Stockholms län har hög utbildningsnivå vilket kan påverka efterfrågan på vidareutbildning på högskolenivå. 39 procent av befolkningen i länet har eftergymnasial utbildning, vilket kan jämföras med riksgenomsnittet som är 30 procent.

Hälften av alla universitet och högskolor finns i Stockholms län och länet har dessutom det bredaste utbildningsutbudet. En del av förklaringen är att alla konstnärliga lärosäten placerats i Stockholm. Det stora antalet förklaras också av att olika utbildningsinriktningar finns vid olika lärosäten i Stockholm. Som exempel kan nämnas idrottslärarutbildning vid Gymnastik- och idrottshögskolan, ingenjörsutbildning vid Kungliga Tekniska högskolan, medicinsk utbildning och vårdutbildning vid Karolinska institutet, de filosofiska fakulteternas utbildning i humaniora, samhällsvetenskap och naturvetenskap vid Stockholms universitet och sjuksköterskeutbildning som bedrivs vid flera mindre lärosäten. Fram till slutet av 2007 fanns också lärarutbildningen vid Lärarhögskolan – som nu omfattas av Stockholms universitet. På så sätt skiljer sig Stockholm från övriga landet där ett lärosäte, exempelvis ett stort universitet i en viss stad, kan omfatta ett stort antal utbildningsinriktningar.

Antalet utbildningsplatser i landet har fördubblats sedan slutet av åttiotalet då en expansionsperiod för den högre utbildningen inleddes. Idag finns minst ett lärosäte i varje län och utbyggnaden av utbildningskapaciteten har framförallt skett vid de mindre lärosätena runt om i landet. Detta har fått som följd att Stockholm och andra historiskt väletablerade universitetsorter förlorat mycket av den särställning de tidigare hade. I slutet av 80-talet fanns en fjärdedel av hela landets utbildningsvolym vid Stockholms lärosäten. Idag är den andelen en femtedel.

Av de Stockholmsungdomar som börjar studera vid högskolor och universitet väljer ungefär två tredjedelar ett lärosäte i Stockholm. Det är en andel som är typisk för studenters val i flertalet län. Stockholmsungdomarna har i sitt närområde ett mycket brett utbildningsutbud att välja av.

Trots det stora utbudet av platser är trycket på utbildningarna vid Stockholms lärosäten hårt – i många fall hårdare än på många andra platser i landet. En förklaring är att övergången till högre utbildning är relativt hög i Stockholm. Dessutom fylls platserna vid Stockholms lärosäten till stor del av studenter som kommer från Stockholmsområdet. Av alla svenska studenter som startade sina första högskolestudier vid något av Stockholms lärosäten år 2006 kom 81 procent från Stockholms län. Jämförelsevis är det en hög andel men skillnaderna mellan olika lärosäten i Stockholm är stor.

Till flera av de konstnärliga högskolorna kommer exempelvis i vissa fall fler än hälften av studenterna från andra delar av landet. Även Handelshögskolan i Stockholm är riksrekryterande. Nära hälften av studenterna där kom från andra län än Stockholm hösten 2006. Tittar man däremot på de stora lärosätena i Stockholm – Stockholms universitet, Kungliga Tekniska högskolan, Södertörns högskola, Lärarhögskolan och Karolinska institutet – ser bilden annorlunda ut. Där kommer i genomsnitt 80 procent av de svenska studenterna från Stockholmsområdet.

Lärosätena i Göteborgsregionen och Malmö-Lund-området i Skåne län rekryterar en större andel av sina studenter från andra län. Hösten 2006 kom ungefär en tredjedel av de svenska studenterna som började studera vid Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola från andra län än Västra Götaland. Siffrorna såg ungefär likadana ut för lärosätena i Malmö-Lund-området med något större riksrekrytering till Lunds universitet än till Malmö högskola. Vid mindre lärosäten i städer runt om i landet är det vanligt att en stor andel, ofta runt hälften av studenterna, kommer från andra län än det egna.

Hösten 2006 var mellan 25 och 30 procent av de nya studenterna utländska. En del av dessa kom för att skaffa sig en hel utbildning i Sverige. Majoriteten kom dock som utbytesstudenter för en eller två terminers studier i Sverige. Antalet utländska studenter har blivit fler vid alla lärosäten, men Stockholmsskolorna ligger över genomsnittet.

Grundutbildningen

Antalet sökande till högre utbildning – och även antalet nybörjare vid många högskolor – har minskat under det senaste året. En förklaring kan vara att de senaste årens förbättrade arbetsmarknadsläge inneburit att många som tidigare studerat i avvaktan på jobb nu har lämnat högskolor och universitet. Eftersom skolornas anslag är beroende av studentvolymen innebär färre studenter minskade intäkter inom grundutbildningen. Minskningen av antalet studenter de senaste två åren har dock varit något mindre i Stockholm jämfört med övriga landet.

Minskat antal sökande

Hösten 2006 var antalet förstahandssökande per antagen 1,9 vid Stockholmskolorna. Detta är en siffra som ligger klart över riksgenomsnittet på 1,7 men som är lägre än vid Göteborgsskolorna Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola. Antalet sökande per antagen hade hösten 2007 minskat med 0,4 i båda fallen. För hela landet i genomsnitt var nedgången 0,3 förstahandssökande per antagen.

Trots att antalet sökande till högre utbildning minskar, överstiger fortfarande det totala antalet sökande antalet nybörjarplatser. Stora skillnader förekommer dock mellan olika utbildningar – vissa utbildningar är kraftigt översökta medan andra har ledig kapacitet. I Stockholmsområdet är söktrycket störst på sjuksköterskeutbildningarna vid Röda Korsets Högskola och Sophiahemmet Högskola, ekonomiutbildningen vid Handelshögskolan och idrottslärarutbildningen vid Gymnastik- och idrottshögskolan. De två förstnämnda skolorna hade hösten 2007 upp emot 5 förstahandssökande per antagen – de två sistnämnda cirka 3 sökande per antagen. Söktrycket är högt även på de konstnärliga högskolornas utbildningar. Eftersom antagningen där, med undantag för lärosätet Konstfack, inte sker genom de gemensamma söksystemen saknas jämförbara uppgifter.

Söktrycket var hösten 2007 lägre på Stockholms universitet och Kungliga Tekniska högskolan. Antalet förstahandssökande per antagen var där 1,4 respektive 1,2. Lägst var söktrycket på Södertörns högskolas utbildningar. Hösten 2007 var antalet förstahandssökande per antagen där endast 0,9.

Antalet nybörjare vid universiteten och högskolorna i Stockholms län har totalt sett legat relativt stabilt och oförändrat de senaste två åren. Men precis som i fallet med antalet förstahandssökande visar olika lärosäten olika tendenser även när det gäller antalet nybörjare.

Ett ökat antal nybörjare redovisas för Kungliga Tekniska högskolan både läsåret 2005/06 och 2006/07 – framförallt på grund av ett ökat antal utländska studenter. Även Stockholms universitet redovisar en ökning av antalet nybörjare. Läsåret 2006/07 hade universitetets nybörjarantal ökat med 17 procent tack vare diverse rekryteringsåtgärder som satts in efter en nedgång läsåret före.

Ett vanligt fenomen är att studenter byter lärosäte. Av de nya studenterna vid lärosätena har nära hälften tidigare varit inskrivna vid ett annat lärosäte. En stor del av de drygt 145 000 studenter i hela landet som listas som nybörjare i tabellen nedan har alltså tidigare studerat vid ett annat lärosäte. Antalet som för första gången började studera vid universitet eller högskola i hela landet läsåret 2005/06 var 82 600. Vid Stockholms universitet och Karolinska institutet är det vanligt att de nya studenterna tidigare studerat

någon annanstans. Vid Handelshögskolan och Kungliga Tekniska högskolan är det däremot inte lika vanligt.

Studentvolymen

Störst bland Stockholmsskolorna är Stockholms universitet som läsåret 2005/06 lockade fler än 11 000 nya studenter. Läsåret 2006/07 hade den siffran stigit till 13 100 nya studenter. Av de nya studenterna hade hälften tidigare studerat vid ett annat lärosäte i landet. En stor del av dessa är äldre studenter som redan är klara med sin grundutbildning och som sökt sig till Stockholm för att bygga på sina utbildningar samtidigt som de kan förvärvsarbeta på en stark arbetsmarknad för akademiker.

I studentvolym var Stockholms universitet landets tredje lärosäte 2006, efter Lunds universitet och Göteborgs universitet. Sedan den 1 januari 2008 ingår Lärarhögskolan i Stockholms universitet och det gör att universitetet nu är störst i studentantal.

	Helårs- studenter	Antal nybörjare
Lärosäte	2006	2005/06
Stockholms universitet	22 350	11 222
Karolinska institutet	5 796	3 044
Kungliga Tekniska högskolan	11 851	6 284
Handelshögskolan i Stockholm	1 412	533
Gymnastik- och idrottshögskolan	440	148
Lärarhögskolan i Stockholm	6 209	4 193
Södertörns högskola	6 279	3 997
Danshögskolan	135	81
Dramatiska institutet	171	738
Konstfack	622	170
Kungliga Konsthögskolan	218	101
Kungliga Musikhögskolan i Stockholm	598	244
Operahögskolan i Stockholm	38	17
Teaterhögskolan i Stockholm	76	82
Beckmans designhögskola	124	49
Stockholms Musikpedagogiska Institut	76	107
Ericastiftelsen	33	55
Ersta Sköndal högskola	827	410
Röda Korsets högskola	405	228
Sophiahemmet högskola	328	147
Teologiska Högskolan, Stockholm	228	205
<i>Summa Stockholmsskolorna</i>	<i>58 215</i>	<i>32 055</i>
<i>Riket</i>	<i>285 061</i>	<i>145 784</i>

Antal helårsstudenter och nybörjare (inklusive utbytesstudenter) vid lärosätena i Stockholms län kalenderåret 2006 respektive läsåret 2005/06. Antalet helårsstudenter ger ett mått på utbildningsvolymen vid lärosätet. Exempelvis räknas två studenter som studerar en termin var som en helårsstudent. Hela antalet som studerar vid ett lärosäte någon gång under ett år är betydligt större. I de fall antalet nybörjare är större än antalet helårsstudenter är det alltså ett uttryck för att många som börjar vid lärosätet endast deltar i någon eller några kortare kurser.

Näst störst i Stockholm, sett till antalet studenter, är Kungliga Tekniska högskolan med 6 300 nya studenter läsåret 2005/06. Läsåret 2006/07 hade den siffran stigit till 6 600 nya studenter och av dem började drygt 60 procent sina första universitetsstudier. I storlek följer sedan Södertörns högskola och Lärarhögskolan som båda läsåret 2005/06 hade nära 4 000 nya studenter – att jämföra med den lägre siffran 2 700 läsåret 2006/07. Karolinska institutet följer sedan med sina 3 000 nya studenter läsåret 2005/06. Läsåret därpå hade den siffran sjunkit till 2 700 nya studenter. De båda sistnämnda lärosätena tar emot betydligt fler studenter som kommer

från andra lärosäten än studenter som kommer direkt från gymnasieskolan eller andra skolformer.

Stockholms universitet hade över 22 000 helårsstudenter år 2006 – vilket är 40 procent av alla studenter i Stockholms län. Kungliga Tekniska högskolan hade närmare 12 000 helårsstudenter, Södertörns högskola och Lärarhögskolan strax över 6 000 och Karolinska institutet strax under 6 000. Dessa fem lärosäten svarar tillsammans för ungefär 90 procent av studenterna i Stockholmsområdet under 2006. Jämfört med de uppräknade är alltså övriga lärosäten avsevärt mycket mindre. Handelshögskolan exempelvis har ungefär 500 nybörjare per år. För övriga lärosäten kan det röra sig om ungefär 300 nybörjare per år eller färre. Vid de konstnärliga lärosätena, som alla är små sett till antalet studenter och antalet nybörjare, är det vanligt att studenterna studerat vid ett annat lärosäte innan de påbörjat sin konstnärliga utbildning. Att jämföra med exempelvis Kungliga Tekniska högskolan – vars studenter mycket oftare kommer direkt från gymnasieskolan. Det här innebär att studenternas genomsnittsålder skiljer sig åt mellan lärosätena. Vid Kungliga Tekniska högskolan exempelvis är studenterna relativt unga – medan genomsnittsåldern hos studenterna vid Lärarhögskolan och de konstnärliga lärosätena är högre.

Som tidigare nämnts är en tydlig förändring i rekryteringen till de svenska lärosätena de senaste åren att antalet utländska studenter ökar. Antalet har tredubblats under en tioårsperiod från 6 000 utländska nybörjarstudenter läsåret 1996/97 till 18 300 läsåret 2005/06. Av dessa är strax över hälften utbytesstudenter, alltså studenter som kommer till Sverige för en eller ett par terminers studier inom utbytesprogram ordnade mellan lärosäten. Men den grupp som ökat mest är övriga, alltså de studenter som börjat på en hel utbildning eller på en kurs under samma förutsättning som svenska studenter. Dessa studenter studerar generellt sett längre tidsperioder i Sverige än utbytesstudenterna. Totalt fanns det nära 26 000 utländska studenter i Sverige under läsåret 2005/06. Av dessa var 10 400 utbytesstudenter och hela 15 500 så kallade *Free movers* – alltså studenter som kommit hit på egen hand.

Flera av Stockholmsskolorna tillhör den grupp av lärosäten som tar emot flest utländska studenter. Läsåret 2005/06 var exempelvis nästan hälften av dem som började studera vid Kungliga Tekniska högskolan utländska studenter. En majoritet av dessa studenter hade då sökt sig till högskolan för mer omfattande studier vid exempelvis de engelskspråkiga så kallade masterprogrammen. Även Handelshögskolan, Karolinska institutet och flera av de konstnärliga högskolorna har höga andelar utländska studenter.

	Högskolenybjörjare	Utbytes- studenter	Free movers	Totalt antal utländska studenter
Stockholms universitet	5 721	578	337	915
Karolinska institutet	1 198	239	144	383
Kungliga Tekniska högskolan	3 959	695	1 160	1 855
Handelshögskolan i Stockholm	313	129	10	139
Gymnastik- och idrottshögskolan	71	10	1	11
Lärarhögskolan i Stockholm	1 968	42	86	128
Södertörns högskola	2 087	173	65	238
Danshögskolan	62	0	13	18
Dramatiska institutet	196	0	23	23
Konstfack	97	30	9	39
Kungliga Konsthögskolan	32	7	8	15
Kungliga Musikhögskolan i Stockholm	148	21	30	51
Operahögskolan i Stockholm	4	0	3	3
Teaterhögskolan i Stockholm	23	0	3	3
Ersta Sköndal högskola	183	8	3	11
Röda Korsets Högskola	90	17	0	17
Sophiahemmet Högskola	72	10	0	10
<i>Summa Stockholmsskolorna</i>	<i>16 326</i>	<i>1 967</i>	<i>1 897</i>	<i>3 864</i>
Andel, procent		12,0	11,6	23,6
<i>Riket</i>	<i>82 620</i>	<i>10 061</i>	<i>8 207</i>	<i>18 268</i>
Andel, procent		12,2	9,9	22,1

Utländska studenter i relation till hela antalet nybörjare vid lärosätena i Stockholms län läsåret 2005/06. Med utbytesstudenter avses studenter som kommer till lärosätet för en eller ett par terminers studier inom organiserat studentutbyte med lärosäte i annat land. Free movers är utländska studenter som på egen hand sökt sig till lärosätet för en kurs eller en hel utbildning.

Minskat antal studenter – minskade intäkter

Som tidigare nämnts fortsatte utbildningsvolymen vid universitet och högskolor att minska under 2006. Antalet helårsstudenter minskade med 3,4 procent i hela landet. För lärosätena i Stockholms län var nedgången något mindre, 2,3 procent. Utvecklingen har inneburit en nedgång på nära 6 procent på två år för både Stockholmsskolorna och landet i stort. Minskningen förklaras i huvudsak av att ett förbättrat läge på arbetsmarknaden inneburit att studenter får jobb i större utsträckning och därmed lämnar universitet och högskolor.

Att antalet studenter minskar innebar att många lärosäten under 2006 hade utnyttjad kapacitet – alltså färre studenter än de hade möjlighet att ta emot och få ersättning för, inom ramen för riksdagens anslag. Totalt handlade det i hela landet om drygt 6 procent utnyttjad kapacitet i förhållande till takbeloppet – alltså det maximala belopp i ersättning per student som riksdagen anslagit till respektive lärosätes grundutbildning. Den utnyttjade kapaciteten var 4,4 procent, alltså något mindre, för Stockholmsskolorna – även om stora variationer förekommer mellan olika lärosäten.

Stockholms universitet, till exempel, hade en utbildningsvolym som låg drygt 9 procent under taket. För Kungliga Tekniska högskolan låg volymen nära 7 procent under taket – trots att skolan fyllde upp en stor del av kapaciteten med utländska studenter. Även de två stora lärosätena Södertörns högskola och Lärarhögskolan hade färre studenter än de hade möjlighet att ta emot under 2006. Södertörns högskolas utbildningsvolym låg hela 12 procent under taket, medan Lärarhögskolans låg 3 procent under. För alla dessa lärosäten var också studentantalet lägre under 2006 jämfört med 2005. Ett undantag är dock Karolinska institutet som låg drygt 8 procent över taket under 2006.

Social och etnisk rekrytering

Jämfört med landets lärosäten i stort har Stockholmsskolorna en genomsnittligt lägre andel studenter med arbetarbakgrund och en högre andel studenter med utländsk bakgrund. ”Studenter med utländsk bakgrund” ska här inte blandas ihop med ”utländska studenter” som berörts i tidigare stycken. Att Stockholms lärosäten skiljer sig från riksgenomsnittet förklaras till stor del av att Stockholmsområdet avviker från resten av Sverige när det gäller arbetarklassens storlek och andelen av befolkningen som har utländsk bakgrund.

En fjärdedel av alla nybörjare under 35 år vid landets universitet och högskolor hade arbetarbakgrund läsåret 2005/06 – att jämföra med endast en femtedel av nybörjarna vid Stockholmsskolorna. Detta ska dock inte uppfattas som en särskild snedrekrytering vid Stockholms lärosäten, utan som en spegling av Stockholmsområdets befolkningssammansättning. Andelen av befolkningen som tillhör arbetarklassen är mindre i Stockholm än på andra håll i landet och de flesta nybörjarna vid Stockholmsskolorna kommer från närområdet.

På motsvarande sätt, men med omvända tecken, är andelen studenter med utländsk bakgrund större vid Stockholms lärosäten jämfört med landet i stort. Nästan en fjärdedel, eller 24 procent, av nybörjarna i Stockholm läsåret 2005/06 hade utländsk bakgrund. I hela landet var den andelen 16 procent – vilket alltså till viss del kan förklaras av skillnader i

befolkningssammansättning. I Stockholms län är dock studenter med utländsk bakgrund svagt överrepresenterade medan gruppen är svagt underrepresenterad i riket som helhet.

Under de stora expansionsperioderna för den högre utbildningen – under 60-talet och 90-talet – förändrades den sociala rekryteringen till högskolor och universitet. Både antalet och andelen studenter med arbetarbakgrund ökade då med viss utjämning till följd. Samtidigt förekommer stora skillnader mellan olika utbildningar och därmed även mellan olika lärosäten. Den snävaste rekryteringen av Stockholms högskolor – och av landets högskolor – står Handelshögskolan för. Där finns endast ett fåtal studenter med arbetarbakgrund och ett fåtal studenter med utländsk bakgrund. Samma fenomen syns i statistiken för flera av de konstnärliga högskolorna.

	Arbetar-		Utländsk	
	bakgrund (%)	Jämförelsetal	bakgrund (%)	Jämförelsetal
Stockholms universitet	17	0,66	21	0,90
Karolinska institutet	21	0,73	32	1,33
Kungliga Tekniska högskolan	17	0,58	27	1,14
Handelshögskolan i Stockholm	6	0,19	8	0,42
Gymnastik- och idrottshögskolan	20	0,65	10	0,46
Lärarhögskolan i Stockholm	26	0,91	20	0,84
Södertörns högskola	25	0,84	33	1,22
Danshögskolan	16	0,46	7	0,42
Dramatiska institutet	12	0,37	13	0,71
Konstfack	15	0,46	17	0,94
Kungliga Konsthögskolan	11	0,32	11	0,60
Kungliga Musikhögskolan i Stockholm	9	0,27	21	1,25
Operahögskolan i Stockholm	8	0,23	14	0,79
Teaterhögskolan i Stockholm	23	0,67	17	0,97
<i>Summa Stockholmsskolorna</i>	<i>19</i>	<i>0,70</i>	<i>24</i>	<i>1,03</i>
<i>Riket</i>	<i>25</i>	<i>0,70</i>	<i>16</i>	<i>0,94</i>

Andel med arbetarbakgrund respektive utländsk bakgrund bland nybörjare läsåret 2005/06, procent. I tabellen redovisas också ett jämförelsetal för andel med arbetarbakgrund respektive utländsk bakgrund. Ett jämförelsetal lägre än ett betyder att gruppen är underrepresenterad. Ett jämförelsetal över ett betyder att gruppen är överrepresenterad. Uppgifterna för de konstnärliga högskolorna är ett medeltal för de fem senaste läsåren eftersom de små talen annars ger för stort utrymme för slumpartade variationer. Av samma skäl har uppgifter för specialhögskolorna för vårdutbildningar lämnats utanför tabellen.

Högst andel studenter med utländsk bakgrund har Södertörns högskola och Karolinska institutet. Även vid Kungliga Tekniska högskolan är gruppen studenter med utländsk bakgrund överrepresenterad. Störst andel studenter med arbetarbakgrund har Lärarhögskolan – som även nationellt sett rekryterar en relativt stor andel studenter med arbetarbakgrund.

Från läsåret 1993/94 till läsåret 2005/06 ökade andelen studenter med arbetarbakgrund från 18 till 25 procent av nybörjarna. Det är ett exempel på en förändring av den sociala rekryteringen som kom till följd av den senaste expansionsperioden för den högre utbildningen. Motsvarande förändring skedde även vid Stockholms lärosäten, men gruppen är fortfarande underrepresenterad. För att motsvara befolkningssammansättningen skulle andelen studenter med arbetarbakgrund i den högre utbildningen i hela landet behöva vara 35 procent. För Stockholms lärosäten skulle den andelen behöva vara 27 procent för att motsvara befolkningen i samma åldersgrupper.

Vid Karolinska institutet har andelen studenter med arbetarbakgrund bland högskolenybörjarna ökat från 10 till 21 procent mellan läsåret 1993/94 och läsåret 2005/06. Vid både Stockholms universitet och Kungliga Tekniska högskolan har andelen ökat från 10 till 17 procent och förändringen är likartad vid de andra stora lärosätena. Vid Lärarhögskolan har andelen nybörjare med arbetarbakgrund ökat från 19 till 26 procent och vid Södertörns högskola från 15 procent läsåret 1994/95 till 25 procent 2004/05. Handelshögskolan däremot visar inga tecken på förändringar i den sociala rekryteringen. Andelen nybörjare med arbetarbakgrund har ökat från 5 till 6 procent under de senaste tio åren.

Utbildningsutbudet

Utbildningsutbudet i Stockholms län har ungefär samma profil som riket i genomsnitt. Knappt hälften, eller 44 procent, av utbildningsvolymen finns inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga utbildningsområdet, 13 procent inom medicin och vård, 12 procent inom naturvetenskap, 17 procent inom teknik och 8 procent inom undervisningsområdet (lärarutbildning exklusive ämnesutbildningen inom lärarutbildningen). Något högre än riksgenomsnittet ligger utbildningar inom det konstnärliga området. 3 procent av volymen ligger dessa utbildningar på, tack vare de konstnärliga högskolorna som ligger i Stockholm.

Det som utmärker lärosätena i Stockholm, jämfört med övriga landet, är specialiseringen. För att exemplifiera kan nämnas inriktningen på humaniora, samhällsvetenskap och naturvetenskap vid Stockholms universitet och Södertörns högskola, medicin – inklusive vård, odontologi och farmaci – vid Karolinska institutet, teknik vid Kungliga Tekniska högskolan, ekonomi vid Handelshögskolan, lärarutbildning vid

Lärarhögskolan, idrottslärarutbildning vid Gymnastik- och idrottshögskolan, konstnärliga utbildningar vid de konstnärliga högskolorna och vård- och sjuksköterskeutbildningar vid ett antal vårdhögskolor.

En skillnad som inte framgår av tabellen nedan är att volymen på vårdutbildningarna i genomsnitt är lägre i Stockholmsområdet än i riket som helhet – trots flertalet utbildningsanordnare i Stockholm. Samtidigt är utbildningsvolymen inom det medicinska området i genomsnitt större än i riket som helhet – mycket tack vare antalet platser på läkarutbildningen vid Karolinska institutet.

Lärosäte	Humaniora- samhälls- vetenskap*	Medicin**	Natur- vetenskap	Teknik	Under- visning	Övrigt	Summa procent	Antal
Stockholms universitet	75	4	12	6	1	3	100	22 350
Karolinska institutet	8	81	8	2			100	5 796
Kungliga Tekniska högskolan	11		21	68			100	11 851
Handelshögskolan i Stockholm	100						100	1 412
GIH	8				9	83	100	440
Lärarhögskolan Södertörns högskola	24		7		63	6	100	6 209
	67		11	7	5	10	100	6 280
<i>Totalt för Stockholms län</i>	<i>44</i>	<i>13</i>	<i>12</i>	<i>17</i>	<i>8</i>	<i>7</i>	<i>100</i>	<i>58 215</i>
<i>Riket totalt</i>	<i>43</i>	<i>14</i>	<i>12</i>	<i>18</i>	<i>9</i>	<i>5</i>	<i>100</i>	<i>285 061</i>

* Inklusive juridik och teologi

** Inklusive vård, odontologi och farmaci

Antalet helårsstudenter fördelade över utbildningsområden, procent. De konstnärliga högskolorna och vårdhögskolorna, som inte räknas upp i tabellen, har alla sin verksamhet koncentrerad till sina respektive konstnärliga områden och till vårdområdet.

Stockholmsskolorna erbjuder en mycket liten del av utbildningsutbudet på distans. Undantag är Lärarhögskolan som under läsåret 2005/06 redovisade 2 800 distanstuderande, vilket är en fjärdedel av alla studenter vid lärosätet. Karolinska institutet redovisade 1 500 distansstuderande under samma period, en sjättedel av det totala antalet studenter. Antalet distansstudenter är ungefär lika stort vid Stockholms universitet, men där går fyra gånger fler studenter jämfört med Karolinska institutet. En stor del av distansutbildningen distribueras som kurser över Internet inom Nätuniversitetets utbud.

Skillnader i övergång inom länet

Det stora utbildningsutbudet i Stockholmsområdet lockar en stor del av ungdomarna att studera vidare. Stockholm är ett av de län i landet där övergången till högre utbildning är som störst. Ungefär hälften av ungdomarna har börjat studera vid högskolor och universitet vid 25 års ålder. Ser man till de ungdomar som började studera vid högskolor och universitet läsåret 2006/07 var övergångsfrekvensen för hela riket 43 procent. I Stockholms län låg andelen på nära 49 procent. Det är en andel som endast överträffas, med några tiondelars procentenheter, av ungdomarna i Uppsala län. I alla andra län är övergångsfrekvenserna lägre – ofta ligger den runt 40 procent.

Avsevärda regionala skillnader döljer sig alltså bakom genomsnittssiffrorna. Dessutom förekommer stora skillnader mellan kvinnor och män när det gäller övergången till högre utbildning. Övergångsfrekvensen är nationellt sett högre för kvinnor än för män. Kvinnor har ett genomsnitt på 50 procent i hela riket. För män är motsvarande andel 37 procent. Skillnader i övergångsfrekvens mellan könen förekommer även i Stockholmsområdet även om differensen är mindre jämfört med riksgenomsnittet. Övergångsfrekvensen är 54,1 procent för kvinnor och 43,5 procent för män i Stockholms län.

Den nationella toppnoteringen i övergångsfrekvens nåddes läsåret 2002/03. Sedan dess har övergångsandelen fallit tillbaka med nära fem procentenheter för hela riket. Här blir ytterligare ett fenomen, där Stockholms län skiljer sig från riket i stort, tydligt. I Stockholms län finns ingen nedgång i övergångsfrekvens. Övergångsandelen har praktiskt taget varit oförändrad de senaste fem åren och detta gäller både för män och för kvinnor.

Kommunerna i Stockholms län	Män	Kvinnor	Båda könen
Danderyd	67,1	78,0	72,0
Lidingö	66,1	73,7	69,8
Täby	58,9	70,3	64,4
Solna	49,0	62,5	55,6
Sollentuna	51,3	58,4	54,8
Nacka	49,0	59,9	54,3
Stockholm	49,8	58,0	53,9
Vaxholm	48,5	48,8	48,5
Järfälla	39,2	54,5	46,4
Ekerö	40,2	52,6	46,2
Österåker	39,0	50,5	44,6
Salem	37,9	51,1	44,5
Upplands Väsby	35,7	52,7	44,1
Sundbyberg	35,5	52,4	44,1
Nynäshamn	37,1	48	42,7
Tyresö	37,2	47,8	42,3
Huddinge	37,0	47,9	42,2
Vallentuna	33,4	50,5	41,8
Upplands-Bro	36,3	48,0	41,7
Sigtuna	38,1	45,4	41,7
Botkyrka	35,9	45,8	40,9
Nykvarn	32,3	44,0	38,4
Haninge	31,6	45,0	38,3
Värmdö	29,8	44,7	37,0
Södertälje	30,4	43,7	37,0
Norrtälje	28,3	40,5	34,2
<i>Hela Stockholms län</i>	<i>43,5</i>	<i>54,1</i>	<i>48,7</i>

Övergång till universitet och högskolor till och med 25 års ålder per kommun, procent. Uppgifterna för kommunerna avser ett genomsnitt beräknat på antalet nybörjare läsåren 2004/05, 2005/06 och 2006/07. Uppgiften för hela Stockholms län avser läsåret 2006/07.

De regionala skillnaderna i övergång till högre utbildning blir allra tydligast vid en jämförelse mellan kommuner och det gäller naturligtvis i minst lika hög grad inom Stockholms län som inom övriga län. Den näst högsta övergången av alla kommuner i hela landet – efter Lund som ligger i topp – har Danderyd där 72 procent börjar studera vid högskolor och universitet i Sverige innan de fyller 26. Stockholms län omfattar ytterligare fyra kommuner på landets tio-i-topplista över övergångsfrekvens. 70 procent av befolkningen i Lidingö börjar studera på högskola eller universitet innan de fyller 26 år. Andelen är 64 procent i Täby, 56 procent i Solna och 55 procent

i Sollentuna. Lägst övergångsfrekvens i Stockholms län har befolkningen i Norrtälje kommun. Bara 34 procent av befolkningen där börjar studera vid högskola eller universitet. Även Nykvarn, Haninge, Värmdö och Södertälje har en övergångsfrekvens som ligger under 40 procent. De ligger dock fortfarande långt över de kommuner som med övergångstal på nedåt 20 procent ligger lägst i landet.

Övergångsfrekvensen i olika kommuner är förstås kopplad till den sociala strukturen i kommunerna. I kommuner där en stor andel av femtioåringarna – alltså föräldragenerationen – är högskoleutbildade, är också övergången till högre utbildning bland de yngre större. Detta samband är mycket tydligt i Stockholms län. När korrelationen mellan andelen eftergymnasialt utbildade i åldrarna 45-54 år och övergången till högre utbildning bland de yngre mäts, blir korrelationskoefficienten 0.96 för kommunerna i Stockholms län. Vid fullständig korrelation – alltså ett otvivelaktigt samband – ska korrelationskoefficienten ha ett värde på 1,0.

Livslångt lärande

Även om flertalet studenter kommer direkt från gymnasieskolan och nära hälften av studenterna är yngre än 25 år är åldersspridningen på högskolor och universitet stor. Nästan var tredje nybörjare vid högskola eller universitet är över 25 år. Många studenter har också redan varit ute på arbetsmarkanden men sedan återkommit till den högre utbildningen för fortbildning eller vidareutbildning. Universitet och högskolor är med andra ord en av de viktigaste utbildningsformerna inom det livslånga lärandet och inom vuxenutbildningen. Studenternas åldersspridning ser i Stockholm ut som i riket i stort. På grund av det varierande utbildningsutbudet är dock skillnaderna i åldersspridning stor mellan olika lärosäten.

Medianåldern bland nybörjarna på Lärarhögskolan är 25 år, vilket är nästan tre år högre än riksgenomsnittet och genomsnittet för Stockholm. Även vid de konstnärliga högskolorna i Stockholm är nybörjarna i allmänhet äldre än vid flertalet andra lärosäten. Den jämförelsevis höga medianåldern vid Lärarhögskolan kan förklaras av att nybörjarna som börjar där ofta har arbetat eller bedrivit andra studier innan de börjar studera vid Lärarhögskolan. Nybörjarna vid de konstnärliga utbildningarna har ofta ägnat mycket tid åt att kvalificera sig för att kunna bli antagna och har därför en högre medianålder.

Ett grovt mått på hur vanligt förekommande utbildning är som en del i ett livslångt lärande, är den uppgift om andel "icke-traditionella studenter" som Högskoleverket redovisar bland nyckeltalen för lärosäten. Med traditionell menas en student som börjat studera före 25 års ålder, som bedriver sina studier på heltid och i en följd – det vill säga studenten har efter studiestarten inte gjort något studieuppehåll som varat längre än två

terminer. Av alla studenter som var registrerade som närvarande vid universitet eller högskola höstterminen 2006 – totalt 320 000 personer – var hälften ”traditionella studenter” och hälften ”icke-traditionella” studenter.

Handelshögskolan är det lärosäte i Sverige som har den högsta andelen traditionella studenter. 80 procent av studenterna där studerar på heltid och genomför utbildningen utan uppehåll. På andra plats i landet när det kommer till andelen traditionella studenter är Gymnastik- och idrottshögskolan med sina 64 procent. Kungliga Tekniska högskolan och Södertörns högskola har också fler traditionella än icke-traditionella studenter medan Stockholms universitet med sina 47 procent traditionella studenter ligger nära medelvärdet för hela riket.

En lägre andel traditionella studenter finns vid lärosäten där studenterna startat sin utbildning sent. Lärarhögskolan är ett sådant exempel. Detsamma gäller lärosäten som bedriver vårdutbildning. Där är förklaringen till viss del att dessa lärosätens studenter ofta kommer tillbaka för att bygga på och komplettera grundutbildningen med en specialistsjuksköterskeutbildning. Vid Karolinska institutet år 2006 exempelvis, var 22 procent av studenterna sådana som återkommit efter att de avlagt examen. En liknande andel återvändare förekommer vid Lärarhögskolan och Konsthögskolan. Dessa lärosäten ligger högt över de värden som övriga lärosäten redovisar. Riksgenomsnittet är 10 procent.

Ökad andel examina

Antalet avlagda examina var rekordstort både i Stockholm och i hela landet läsåret 2005/06. I hela riket ökade antalet avlagda examina med tre procent jämfört med föregående läsår. I Stockholm ökade antalet med 4,5 procent till 12 000. En femtedel, eller 21 procent, av alla examina i Sverige under läsåret 2005/06 avlades vid något av Stockholms lärosäten.

Intressantare är det att titta närmare på följande läsår. 2006/07 minskade för första gången på tio år det totala antalet avlagda examina i hela landet. Stockholm gick emot trenden och redovisade en enprocentig ökning av antalet avlagda examina. Denna ökning beror framförallt på att antalet avlagda examina vid Karolinska institutet har ökat, bland annat tack vare en stor ökning av antalet specialistsjuksköterskeexamina.

Däremot syns en fortsatt nedgång i antalet examina vid Kungliga Tekniska högskolan där både antalet högskoleingenjörsexamina och civilingenjörsexamina minskat. Kungliga Tekniska högskolan stod endast för 23 procent av landets civilingenjörsexamina 2006/07 – att jämföra med minst 30 procent för fem år sedan. I och med detta är skillnaden mellan Kungliga Tekniska högskolan och Chalmers tekniska högskola i Göteborg endast ett hundratal examina.

Andra stora examensgrupper är läkarexamina och juristexamina där Stockholm står för 30 procent respektive 40 procent av landets examina. Kungliga Tekniska högskolan svarar för över 40 procent av landets alla arkitektexamina. Lokaliseringen av de konstnärliga högskolorna till Stockholm innebär att en mycket stor del – hela 70 procent – av de konstnärliga examina avläggs i Stockholm. Andelen lärarexamina och sjuksköterskeexamina är något lägre än i landet i övrigt.

Fem lärosäten svarade för 87 procent av alla examina i Stockholmsområdet läsåret 2006/07. Nära 30 procent av alla examina avlades vid Stockholms universitet, drygt 20 procent vid Karolinska institutet, 17 procent vid Kungliga Tekniska högskolan, 16 procent vid Lärarhögskolan i Stockholm och 5 procent vid Södertörns högskola.

Forskarutbildningen

Stockholms högskolor och universitet står för en betydande del av landets totala forskarutbildning, närmare bestämt drygt 30 procent av forskarutbildningen. Detta kan jämföras med att drygt 20 procent av landets grundutbildning finns vid Stockholms lärosäten. I Stockholm finns 4 av de 21 svenska lärosäten som har examensrätt i forskarutbildningen; Stockholms universitet, Karolinska institutet, Kungliga Tekniska högskolan och Handelshögskolan i Stockholm. Genom att anställa doktorander eller genom att på andra sätt delta i finansieringen av utbildningen deltar i praktiken dock även lärosäten utan examensrätt i forskarutbildningen. Både Lärarhögskolan i Stockholm och Södertörns högskola har fler än hundra doktorander som antagits vid annat lärosäte som är anknutet till den egna verksamheten. Totalt sett i hela landet är det 6 procent av doktoranderna som på detta sätt har sin huvudsakliga anknytning till ett lärosäte som inte har rätt att anta doktorander inom det aktuella vetenskapsområdet.

Störst i antal doktorander och antal doktorsexamina är Karolinska institutet där 380 doktorsexamina avlades kalenderåret 2006. Karolinska institutet är därmed också näst störst i landet efter Lunds universitet, som under 2006 examinerade 420 doktorer. Stockholms universitet redovisar 240 doktorsexamina och Kungliga Tekniska högskolan 220 för 2006. Handelshögskolan, som har sin verksamhet begränsad till det ekonomiska området, är i detta sammanhang en liten aktör med drygt 25 doktorsexamina. (Uppgifterna som redovisas för 2006 avser examina som rapporterats våren 2007, ett antal som vanligtvis uppgjutas något genom efterrapportering.)

Antalet examina har ökat kraftigt under det senaste decenniet, både i riket och vid de fyra lärosätena med forskarutbildning i Stockholms län. Sedan 1996 har antalet doktorsexamina i riket ökat med drygt 60 procent, från 1 680 examina till 2 760. I Stockholm har antalet ökat med 80 procent, från

480 till 860. Störst har ökningen varit vid Karolinska institutet som fördubblat sin examination av doktorer på tio år. Därmed har Karolinska institutet sett en utveckling som ligger betydligt över genomsnittet – både jämfört med de forskarutbildande lärosätena i genomsnitt och jämfört med utvecklingen inom det medicinska området i genomsnitt. Men nu verkar expansionen vara avslutad, åtminstone för tillfället.

Minskat antal nybörjare

Antalet nybörjare i forskarutbildningen minskade kraftigt både 2004 och 2005. En fortsatt minskning, om än inte lika kraftig, märks också under 2006. Orsaken till minskningen är en anpassning till de ekonomiska resurserna och ett behov av att omdisponera resurser för att utöka fortsatta karriärmöjligheter inom högskolan för dem som nyligen disputerat. På sikt kommer det minskade nybörjarantalet att ge utslag i färre examina.

Även i Stockholm har antalet nybörjare i forskarutbildning minskat. För Stockholms universitet är det fråga om en minskning med en tredjedel jämfört med 2002. Vid Karolinska institutet och Kungliga Tekniska högskolan är minskningen av antalet nybörjare mindre – vilket också innebär att fördelningen mellan ämnesområden förskjutits. Andelen nybörjare inom det medicinska vetenskapsområdet har ökat från 36 till 42 procent av alla nya doktorander mellan 2002 och 2006 – detta framförallt på bekostnad av kapaciteten inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området. Numerärt betyder det att antalet nybörjare inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området vid lärosätena i Stockholm har minskat med mer än hälften år 2006 jämfört med 2002. För övriga vetenskapsområden är förändringen relativt liten.

Det medicinska vetenskapsområdet har alltså en starkare ställning, och det humanistisk-samhällsvetenskapliga området en svagare ställning, i Stockholm än i riket i övrigt. Överlag liknar ändå utvecklingen i Stockholm den i resten av landet.

På grund av den kraftiga minskningen av antalet nybörjare inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området har könsfördelningen bland nybörjarna på forskarutbildningen svängt. 2005 var en svag majoritet, 51 procent, kvinnor. 2006 var andelen kvinnor 46 procent. 2005 var andelen kvinnor bland nybörjarna i Stockholm större än riksgenomsnittet. År 2006 har förhållandet svängt till det motsatta.

Det är framförallt andelen kvinnor som minskat vid Stockholms universitets forskarutbildning vilket fått som följd att fler män än kvinnor antogs till forskarutbildning år 2006. Den mest ojämna rekryteringen förekommer dock vid den tekniska utbildningen på Kungliga Tekniska högskolan där 71 procent av nybörjarna vid forskarutbildningen är män. Handelshögskolan

följer hack i häl med sina 69 procent män bland nybörjarna. En ojämn rekrytering förekommer också till viss del vid Karolinska institutet där 58 procent av nybörjarna vid forskarutbildningen är kvinnor. Könsfördelningen ändras från år till år beroende på rekryteringen till olika ämnesområden. Dock har de senaste åren pekat på en utveckling i riktning mot en högre andel kvinnor inom forskarutbildningen.

Knappt tio procent går över till forskarutbildningen

Av dem som avlägger examen i grundutbildningen – i form av en kandidatexamen, magisterexamen eller någon så kallad yrkesexamen – fortsätter knappt 10 procent till studier på forskarnivå. Andelen har sjunkit något under de senaste åren eftersom allt fler avlägger en grundexamen samtidigt som lärosätena har tagit emot färre nya forskarstuderande. Skillnaderna mellan olika utbildningar och lärosäten är dock stora.

Bland de ”nyckeltal” som redovisas i Högskoleverkets årsrapport finns uppgifter om hur stor andel av de examinerade studenterna i grundutbildningen under de fem läsåren 1997/98–2001/02, som fram till och med läsåret 2005/06 hade börjat i forskarutbildning. För hela riket var den andelen – eller övergångsfrekvensen – 6,7 procent. Bland Stockholmsskolorna är det Södertörns högskola som med sina 13,2 procent har den högsta andelen examinerade i grundutbildningen som har gått över till forskarutbildning. Dock handlar det bara om ett fåtal avlagda examina under läsåren fram till och med 2001/02. Vid Stockholms universitet, Kungliga Tekniska högskolan och Karolinska institutet ligger andelarna på 10,5 procent, 9,0 procent respektive 7,6 procent. Dessa andelar – runt 10 procent eller strax därunder – är typiska för de stora universiteten och motsvarande lärosäten. Handelshögskolan har en övergångsfrekvens på ungefär 5 procent.

Vid övriga Stockholmsskolor ligger övergångsfrekvensen på någon enstaka procent. Vid Lärarhögskolan i Stockholm exempelvis, är övergångsfrekvensen två procent. Sådana låga siffror är typiska för lärosäten där grundutbildningen syftar till en yrkeskarriär utanför högskole- och universitetssektorn. Landets högsta övergångsfrekvens till forskarutbildning under den aktuella perioden har Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet med andelar på 13,2 och 12,9 procent.

	Riket	Handels- högskolan	KI	KTH	Stockholms universitet
Nybörjare i forskarutbildning	2 852	16	384	264	234
Andel rekryterade från egen högskola, %	43	13	23	46	39
Aktiva forskarstuderande ht 2006	17 987	188	2 159	1 506	1 761
Medianålder för aktiva forskarstuderande ht 2006	32,9	32,9	34,6	30,9	33,3
Medelaktivitet för forskarstuderande ht 2006	69	80	67	71	73
Forskarstuderande (heltidsekv.) ht 2006	12 457	150	1 446	1 069	1 284
Andel doktorandanställningar (heltidsekv.), %	55	9	40	55	47
Antal doktorsexamina	2 759	25	378	216	236
Antal licentiatexamina	1 056	2	43	180	106
Utländska doktorander	3 497	40	607	453	312
Därav nybörjare	687	10	121	111	55

Doktorander och examina 2006. Antal doktorander och examina 2006 vid de fyra Stockholmsskolor som har examensrättigheter i forskarutbildningen samt uppgifter för hela riket. Ett betydande antal doktorander har dock sin huvudsakliga verksamhet vid och sin finansiering från ett annat lärosäte än det där de har antagits till forskarutbildning. Fler än 100 doktorander har sin huvudsakliga verksamhet vid Lärarhögskolan i Stockholm respektive Södertörns högskola. Även andra lärosäten i Stockholm utan rätt att anta doktorander har enstaka doktorander knutna till sig.

De forskarutbildande Stockholmsskolorna har alla en relativt stor rekrytering av forskarstuderande från andra lärosäten än det egna. I genomsnitt i riket hade 43 procent av nybörjarna i forskarutbildningen tagit sin grundexamen vid det lärosäte där de började forskarutbildningen. Vid Stockholms universitet var motsvarande andel 39 procent, vid Karolinska institutet 23 procent och vid Handelshögskolan endast 13 procent. Kungliga Tekniska högskolan skiljer sig dock från de andra skolorna genom att nästan hälften av nybörjarna i forskarutbildningen, eller 46 procent, tagit sin grundexamen vid samma lärosäte.

Många av dem som kommer till forskarutbildningen från andra lärosäten kommer från andra länder. Drygt tjugo procent av alla nybörjare i forskarutbildningen är utländska studenter som kommer till Sverige för forskarutbildningens skull. Den aktuella uppgiften för andelen utländska studenter bland nybörjare år 2006 är 24 procent.

Andelen utländska studenter bland nybörjarna i forskarutbildningen var vid Stockholms universitet densamma som genomsnittet för hela landet. De tre övriga forskarutbildande lärosätena i Stockholm hade dock år 2006 fler utländska studenter bland nybörjarna än genomsnittet för hela landet. Bland nybörjarna på Kungliga Tekniska högskolan var 42 procent utländska studenter och bland nybörjarna på Karolinska institutet var andelen 32 procent. På Handelshögskolan var det totala antalet nybörjare litet och andelen utländska studenter uppgick till hela 50 procent.

Social och etnisk rekrytering

Det stora inslaget av utländska studenter i forskarutbildningen bidrar naturligtvis till både mångfald och bredd när det gäller doktorandgruppens sammansättning. Olika skikt och grupper i den svenska befolkningen representeras inte på samma sätt. Doktoranderna kommer i allmänhet från välutbildade familjemiljöer – inte sällan med forskarutbildning – eller från de övre tjänstemannaskikten eller motsvarande. Bara runt 10 procent av studenterna som börjar i forskarutbildning kommer från arbetarklassen, en grupp som utgör ungefär 35 procent av hela befolkningen. I detta avseende är rekryteringen till forskarutbildningen lika skev som den till läkarutbildningen, som ofta lyfts fram som den utbildning som har den snedaste sociala rekryteringen.

De senaste uppgifterna som avser nybörjare i forskarutbildningen läsåret 2004/05, visar att ungefär 13 procent av nybörjarna i forskarutbildning har utländsk bakgrund. Med utländsk bakgrund menas personer som tillhör den svenska befolkningen och som har två föräldrar födda utomlands – andra generationens invandrare – eller som själva är födda utomlands – första generationens invandrare.

Andelen nybörjare med utländsk bakgrund vid forskarutbildningarna var större än riksgenomsnittet vid både Karolinska institutet och Kungliga Tekniska högskolan. Nära en femtedel, eller 19 respektive 18 procent, av nybörjarna hade utländsk bakgrund vid dessa två lärosäten läsåret 2004/05. Vid Stockholms universitet var andelen 15 procent. Den skola i Stockholm som hade minst andel nybörjare med utländsk bakgrund var Handelshögskolan med sina 7 procent. Den relativt höga andelen doktorander med utländsk bakgrund vid Karolinska institutet och Kungliga Tekniska högskolan kan ha sin förklaring i olika befolkningsgruppers val av utbildning. Ett generellt mönster finns som säger att medicin, vård och teknik är områden som lockar en högre andel studenter med utländsk bakgrund jämfört med utbildningsområden som humaniora och samhällsvetenskap.

Doktoranderna och finansieringen av studierna

Lärosätena i Stockholmsområdet svarar, som tidigare nämnts, för ungefär 30 procent av forskarutbildningen i Sverige. Inom det medicinska utbildningsområdet är andelen något större, och när det gäller det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet något mindre. Räknat i antal individer var antalet aktiva doktorander 5 614 andra halvåret 2006. Räknat som heltidspersoner var antalet 3 949. Detta innebär att genomsnittsaktiviteten var 70 procent, vilket är en normal siffra och jämförbar med riksgenomsnittet. Den största anledningen till att aktiviteten är lägre än 100 procent är att många doktorander kombinerar studierna med viss institutionstjänstgöring.

Finansieringsreformen 1998 ställer högre krav på lärosätena att tillhandahålla finansiering – till exempel i form av doktorandanställningar – för de doktorander som antas. Detta har bidragit till att doktorandernas genomsnittsaktivitet har höjts något. Under andra halvåret 2006 hade i genomsnitt 55 procent av hela rikets doktorander finansiering genom doktorandanställning. För Stockholmsskolorna var motsvarande andel strax under 50 procent, med stora variationer mellan lärosätena. Vid Kungliga Tekniska högskolan var andelen med doktorandanställning större än riksgenomsnittet. Ungefär var femte doktorand vid högskolan var så kallad industridoktorand – det vill säga doktoranden finansieras helt eller delvis genom en anställning utanför högskolan. Detta är det näst vanligaste sättet att finansiera doktorandstudierna.

Vid Stockholms universitet bedrivs nästan hälften av forskarutbildningen genom anställningar som doktorand. Ytterligare 10 procent av forskarutbildningen bedrivs genom andra anställningsformer vid Stockholms universitet. I övrigt förekom också finansieringshjälp som utbildningsbidrag, stipendier och studiemedel.

Av Stockholms forskarutbildande lärosäten är det Handelshögskolan som har den minsta andelen doktorander. Andelen doktorandanställningar är mindre än vid de andra av Stockholmsskolorna. Istället erbjuder Handelshögskolan andra sorters anställningar samt ett brett spektra av finansieringsformer.

Vid Karolinska institutet bedrivs cirka 60 procent av forskarutbildningen inom olika typer av anställningar. På så sätt påminner upplägget om det vid Kungliga Tekniska högskolan och Stockholms universitet. Men knappt 40 procent av doktoranderna har doktorandanställningar. Istället är det vanligt med anställning utanför högskolan, bland annat som läkare.

Antal examina och utbildningsmål

Regeringen sätter mål för antalet examina i forskarutbildningen per lärosäte, vetenskapsområde och fyraårsperiod. Den nu aktuella målperioden är 2005–2008. I hela riket ligger utfallet hittills strax över 50 procent och flertalet lärosäten bedömer att de kommer att nå målen för hela fyraårsperioden. Lägst i utfall relativt målen ligger det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet. För hela riket är utfallet 49 procent efter de första två åren.

Stockholms universitet hade efter hälften av tiden ett utfall på 48 procent av det mål som ska uppnås på fyra år. Karolinska institutet ligger mycket högt i utfall och hade redan efter de två första åren nått till 76 procent av målet för fyraårsperioden. Kungliga Tekniska högskolan hade efter samma period uppnått 60 procent av målet.

Med det antal doktorander som finns i utbildning bör alla lärosäten nå eller överträffa regeringens mål för perioden fram till och med 2008. Men antalet examinerade kommer att minska under den kommande fyraårsperioden, till följd av den kraftiga nedgången i antal nybörjare under de senaste åren. Denna trend kan vändas om forskarutbildningen tillförs mer resurser så att antalet nybörjarplatser kan utökas igen.

Forskarfinansieringen

Efter 2002 har forskningsresurserna vid universitet och högskolor knappt förändrats alls totalt sett. I fast pris ligger den totala volymen på 24,5 miljarder kronor år 2006. Det är en nivå som har varit praktiskt taget oförändrad sedan 2002.

Av de totala forskningsresurserna/forskningsintäkterna gick 29 procent till Stockholmskolorna under både 2005 och 2006. Karolinska institutet ligger tvåa i riket, strax efter Lunds universitet, när det kommer till forskningsvolym. Under 2006 hade Karolinska institutet forskningsintäkter som uppgick till 3,2 miljarder kronor. Mellan Karolinska institutet och Lunds universitet skiljer bara 40 miljoner kronor under ett år – och Karolinska institutet har en betydligt snabbare utveckling. Sedan 2002 har skillnaden i forskningsintäkter mellan lärosätena minskat med hela 300 miljoner kronor.

Karolinska institutet svarade för 45 procent av Stockholmskolornas totala forskningsintäkter under 2006. Stockholms universitet och Kungliga Tekniska högskolan hade vardera forskningsintäkter som uppgick till drygt 1,7 miljarder. I övrigt handlar det om relativt små forskningsresurser för lärosätena i Stockholmsområdet. Under 2006 hade Södertörns högskola drygt 200 miljoner kronor i forskningsintäkter, Handelshögskolan drygt 100 miljoner kronor och Lärarhögskolan i Stockholm 70 miljoner kronor.

Fortsatt negativ utveckling vis KTH och Södertörns högskola

Totalt sett är utvecklingen när det gäller forskningsresurserna efter 2002 ungefär densamma vid Stockholmskolorna som i hela riket. Det betyder till exempel att Stockholmskolornas andel av de totala forskningsresurserna i Sverige var densamma 2006 som 2002, med vissa variationer mellan lärosätena. Karolinska institutet till exempel, har som nämnts en något bättre utveckling än genomsnittet. Vid de lärosäten som har relativt små forskningsresurser blir variationerna ofta stora mellan åren. Här begränsas därför uppgifterna till en jämförelse av utvecklingen vid de fyra största lärosätena: Karolinska institutet, Kungliga Tekniska högskolan, Stockholms universitet och Södertörns högskola.

Karolinska institutet avviker alltså från den allmänna trenden och har utökat sina forskningsintäkter med fem procent i fast pris jämfört med 2002. Stockholms universitet ligger på plus minus noll och följer därmed utvecklingen i riket som helhet. I båda fallen har dock forskningsintäkterna ökat under 2006.

	Riket	KI	KTH	Södertörns högskola	Stockholms universitet
Intäkter, forskning, miljoner kronor	24 450	3 200	1 719	218	1 773
Andel extern finansiering, (%)	52,8	61,1	60,8	89,8	44,5
Från forskningsråd, % av extern finansiering	16,4	13,7	18,6	5,6	29,7

Intäkter för forskning och forskarutbildning 2006. Intäkter för forskning och forskarutbildning 2006 för de fyra lärosäten i Stockholmsområdet som har de största intäkterna för forskning. Av de fyra har alla utom Södertörns högskola också rätt att anta och examinera doktorer.

För Kungliga Tekniska högskolan är utvecklingen negativ. Jämfört med 2002 har forskningsresurserna minskat med 13 procent i fast pris. Utvecklingen är dock inte specifik för Kungliga Tekniska högskolan, om man tar hänsyn till inriktningen av verksamheten. Chalmers tekniska högskola i Göteborg uppvisar en liknande negativ utveckling under tidsperioden.

Ännu sämre är utvecklingen vid Södertörns högskola vars forskningsintäkter minskat med 20 procent mellan 2002 och 2006. Å andra sidan var intäkterna 2002 extrema på så sätt att de var 20 procent högre då jämfört med år 2000 och 2001. Forskningsintäkterna 2006 är alltså, efter fyra år av minskningar, fortfarande högre än vad de var år 2000 och år 2001. Södertörns högskola får huvuddelen av sina forskningsintäkter från Östersjöstiftelsen, som inrättades samtidigt som beslutet om etablerandet av Södertörns högskola togs. Fram till 2002 ökade bidragen från Östersjöstiftelsen men har sedan dess minskat. Södertörns högskola har

dessutom fått uppleva en kraftig minskning av den landstingskommunala finansieringen under de senaste åren.

Anslagen har utvecklats bättre än övriga intäkter

Anslagsutvecklingen har under perioden 2002 till 2006 varit något bättre för Stockholmskolorna, liksom för högskolor och universitet generellt, än utvecklingen av intäkter från externa finansiärer som Vetenskapsrådet, forskningsstiftelser och andra organisationer och företag. För både Karolinska institutets och Stockholms universitet handlar det om en ökning med 9 procent i fast pris och för Kungliga Tekniska högskolan och Södertörns högskola om en ökning på runt 5 procent. Även om de externa medlen dominerar på forskningssidan för både Karolinska institutet och Kungliga Tekniska högskolan är det ansevärda belopp i anslagspengar som går till de tre stora lärosätena; 1,2 miljarder kronor till Karolinska institutet, nära 1 miljard till Stockholms universitet och 665 miljoner kronor till Kungliga Tekniska högskolan.

När det gäller externfinansieringen har utvecklingen varit något sämre än anslagsutvecklingen – vilket betyder att andelen externfinansierad verksamhet har minskat något under de senaste åren. Bakom minskningen av den externa finansieringen under perioden 2002–2006 ligger framförallt minskade resurser från det svenska näringslivet, de offentliga forskningsstiftelserna och från andra forskningsstiftelser som exempelvis Riksbankens jubileumsfond.

För Kungliga Tekniska högskolans del har andelen extern finansiering minskat från 67 procent av hela forskningsfinansieringen 2002 till 61 procent år 2006. Samma andel redovisar Karolinska institutet. Vid Stockholms universitet är andelen externfinansierad verksamhet betydligt lägre, vilket är typiskt för den starka inriktningen mot humaniora och samhällsvetenskap i utbildningen. För Södertörns högskola, som har ett mycket litet anslag för forskning, är pengarna från Östersjöstiftelsen den huvudsakliga finansieringskällan för forskningen. På många sätt liknar dock denna finansieringskälla ett anslag eftersom det är specialdestinerat till Södertörns högskola. Detta arrangemang förklarar Södertörns högskolas extremt höga andel extern finansiering av forskningsverksamheten.

Personal och ekonomi

Personalresursen är den viktigaste tillgången i verksamheten och det är också den stora kostnaden i verksamheten. Vanligtvis uppgår personalkostnader vid högskolor och universitet till 60 procent av lärosätets totala kostnader. Väsentligt lägre är personalkostnaden egentligen bara när andra typer av ersättningar finns med i resultaträkningarna. Sådana exempel

är ersättningar för praktik, klinisk verksamhet i vårdutbildningarna eller annan extern verksamhet där personalkostnaderna hamnar utanför lärosätet.

Personalresursen

Den mest efterfrågade uppgiften när det gäller personalen är oftast andelen forskarutbildade lärare eftersom den ger en grov uppfattning om kompetensen i lärarkollektivet. Detta gäller i första hand de traditionellt akademiska utbildningarna. Vid de konstnärliga högskolorna kan kompetensen inte mätas med samma måttstock och detsamma gäller även i viss mån verksamheten i lärarutbildningarna och vårdutbildningarna vid Lärarhögskolan, Gymnastik- och idrottshögskolan samt de lärosäten som bara bedriver vårdutbildning. Vid dessa lärosäten är andelen forskarutbildade lärare också oftast lägre.

Av Stockholmsskolorna hade Handelshögskolan den högsta andelen lärare med doktorsexamen. Mätt i heltidsekvivalenter var denna andel 79 procent 2006. Karolinska institutet, Stockholms universitet, Kungliga Tekniska högskolan och Södertörns högskola följer därefter i ett spann från 64 till 58 procent. Anmärkningsvärd är den höga andelen vid Södertörns högskola som därmed ligger avsevärt högre än något annat lärosäte som inte har rätt att anta studenter till forskarutbildning.

Vid Lärarhögskolan är andelen disputerade lärare endast 27 procent, vilket är typiskt för lärarutbildningen som har en tradition som skiljer sig från de akademiska utbildningarna. För vårdutbildningarna, som organisatoriskt infördes i den statliga högskolan först under 90-talet, gäller samma sak. I båda fallen handlar det dessutom om utbildningsområden med mycket begränsade forskningsresurser.

En stor grupp lärare utan forskarutbildning är adjunkterna, som generellt sett också är den största lärargruppen vid högskolor och universitet. En specialstudie avseende situationen hösten 2006 visar att cirka 15 procent av adjunkterna är antagna till forskarutbildning och därmed i en mycket tydlig kompetensutveckling. Andelen ser ungefär likadan ut vid lärosätena i Stockholm. Vid Stockholms universitet var andelen adjunkter som var antagna till forskarutbildning 17 procent, vid Karolinska institutet 13 procent, vid Kungliga Tekniska högskolan 13 procent, vid Gymnastik- och idrottshögskolan 10 procent och vid Lärarhögskolan 15 procent.

Ekonomi

Stockholmsskolorna svarar för en fjärdedel av verksamheten vid universitet och högskolor i Sverige när grundutbildning och forskning räknas ihop och volymen mäts i de totala kostnaderna för verksamheten. I kronor var omslutningen vid lärosätena i Stockholm cirka 11 miljarder 2006.

De ekonomiska resultaten inom sektorn, det vill säga överskott och underskott, ligger alltid nära noll. När det gäller forskning arbetar lärosätena antingen på uppdrag eller med egeninitierad verksamhet inom den ram lärosätet har finansiering för. Inom grundutbildningen får lärosätena ersättning per student upp till det takbelopp riksdagen bestämmer. Resursen per student är knapp och om resurserna inte räcker till så får antalet undervisningstimmar minska.

De positiva och negativa avvikelserna i resultaträkningarna handlar till stor del om hur lärosätena lyckas anpassa utbildningsorganisationen till förändringar dels i studentefterfrågan och dels i de uppdrag som riksdagen beslutar om.

Under både 2004 och 2005 redovisade många lärosäten negativa resultat till följd av ett underskott i grundutbildningen som berodde på att fler studenter än riksdagen betalade för utbildades vid lärosätena. För 2006 utökade riksdagen uppdragen, vilket ledde till att många lärosäten under 2006 kunde få ersättning för studenter de inte tidigare kunnat få betalt för. Totalt i sektorn blev de samlade överskotten för alla lärosäten nästan 1 miljard kronor under 2006 och endast ett fåtal lärosäten redovisade underskott i verksamheten.

Stockholms universitet redovisade ett överskott om 150 miljoner kronor för 2006 och Karolinska institutet ett överskott om 70 miljoner. Efter flera år av minusresultat kunde Kungliga Tekniska högskolan 2006 redovisa ett överskott om 13 miljoner kronor och även Södertörns högskola redovisade ett plus om 6 miljoner kronor efter ett antal år med minus i resultaten. Däremot gick Lärarhögskolan back med 13 miljoner kronor. Lärosätet hade dock en reserv i form av samlade överskott från tidigare år på över 100 miljoner kronor. Stockholms universitet och framför allt Karolinska institutet har en stark ekonomisk ställning genom sina tidigare överskott. Däremot har både Kungliga Tekniska högskolan och Södertörn knappare marginaler genom mycket små balanserade kapital.

Studenternas etablering på arbetsmarknaden

De som examineras från lärosätena i Stockholm har fördelen att ha omedelbar tillgång till Sveriges starkaste arbetsmarknad för högskoleutbildade. Det visar sig till exempel i att inte bara de som examineras vid lärosätena i Stockholm, utan också många andra med akademisk examen, jobbar i Stockholmsområdet ett par år efter examen.

Av alla som examinerades från universitet och högskolor i Sverige läsåret 2004/05 bodde 25 procent, eller var fjärde examinerad i Stockholms län i två år efter examen. Andelen som bodde i Stockholms län före studierna var

i samma grupp av studenter 18 procent, eller ungefär var femte. Andelen stiger om man lägger till boende i Uppsala län, som till stora delar tillhör samma lokala arbetsmarknad som Stockholm. I så fall finns 30 procent av alla studenter som examinerats i Sverige på Stockholms arbetsmarknad två år efter examen.

Utöver Stockholms och Uppsala län var det läsåret 2004/05 bara i två län som inflyttade och examinerade studenter stannade kvar på detta sätt – Skåne län och Västra Götalands län. Övriga län förlorar på omflyttningen. Det här betyder också att Stockholmskolorna i allmänhet har en hög andel studenter som efter examen stannar kvar i länet. Av Stockholms universitets studenter var 79 procent av dem som examinerades läsåret 2005/06 kvar i länet den sista december 2006. För Kungliga Tekniska högskolan var motsvarande andel 72 procent, för Karolinska institutet 74 procent och för Lärarhögskolan 63 procent.

Andelarna ligger på motsvarande nivå när det gäller lärosätena i Göteborg och Malmö. För lärosätena i resten av riket är andelarna som stannar kvar i länet efter studierna dock betydligt lägre. Ofta handlar det om andelar på under eller runt 50 procent.

Snabb etablering för examinerade

De senaste uppgifterna om hur snabb etableringen på arbetsmarknaden är avser arbetsmarknadsläget 2005 för examinerade läsåret 2003/04. Uppgifterna visar att av alla examinerade i riket – exklusive dem som var antagna till forskarutbildning eller fortsatt i grundutbildningen med studiemedel – var 71 procent etablerade på arbetsmarknaden efter 1 till 1,5 år. Övriga kategorier i undersökningen är ”svag etablering på arbetsmarknaden”, ”osäker etablering” respektive ”utanför arbetsmarknaden”.

I dessa tre grupper är det förekomst av arbetslöshet, arbetsmarknadspolitiska åtgärder och/eller låga inkomster under det aktuella året 2005 som har avgjort inplaceringen. För att betraktas som etablerad i detta sammanhang krävs viss inkomst samt frånvaro av arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

För de Stockholmskolor som ingår i redovisningen – de minsta har lämnats utanför – varierade andelen etablerade 2005 mellan 93 procent för examinerade vid Sophiahemmet och 68 procent för examinerade vid Stockholms universitet. Det höga värdet för Sophiahemmet är typiskt för vårdutbildningarna vars studenter etablerar sig snabbt på arbetsmarknaden oberoende av vid vilket lärosäte de är utbildade. För att göra en jämförelse mellan lärosätena där hänsyn tas till skillnaderna i vilka utbildningar som lärosätena ger, redovisas också en standardiserad jämförelse. För varje

lärosäte jämförs utfallet med vad utfallet skulle ha varit om andelen etablerade skulle ha varit densamma som genomsnittet i riket givet lärosätets utbildningsmix. I denna standardiserade jämförelse hamnar alla Stockholmsskolorna över det medelvärde (1) som är genomsnittet för hela riket.

Lärosäte	Faktiskt Värde	Standardiserat värde	Antal i nämnare (examinerade)	Faktiskt värde i förhållande till standardiserat värde
Sophiahemmet	92,8	82,8	152	1,12
Karolinska institutet	87,3	84,2	1 067	1,04
Röda Korset	86,9	81,7	122	1,06
Ersta Sköndal	84,3	77,5	134	1,09
Lärarhögskolan	80,6	74,9	2 085	1,08
GIH	77,6	73,2	49	1,06
Handelshögskolan	75,1	72,7	217	1,03
KTH	73,8	73,4	1 412	1,00
Södertörns högskola	68,8	62,3	368	1,10
Stockholms universitet	67,6	63,4	2 085	1,07
Chalmers tekniska högskola	77,4	73,2	1 170	1,06
Borås	74,6	70,6	838	1,06
Skövde	74,0	70,6	630	1,05
Örebro universitet	72,6	70,0	1 221	1,04
Jönköping	71,9	71,9	1 099	1,00
Uppsala universitet	71,6	70,3	2 361	1,02
Göteborgs universitet	71,5	69,2	3 447	1,03
Linköpings universitet	70,9	70,9	2 410	1,00
Mälardalens högskola	70,7	72,7	1 098	0,97
Dalarna	70,1	70,3	760	1,00
Växjö universitet	70,0	67,8	807	1,03
Mittuniversitetet	69,1	70,3	1 140	0,98
Malmö högskola	69,1	71,7	1 311	0,96
Högskolan Väst	68,9	69,9	463	0,99
Blekinge tekniska högskola	68,5	70,1	422	0,98
Lunds universitet	68,3	71,1	2 899	0,96
Kristianstad	67,6	71,1	522	0,95

Sveriges lantbruksuniversitet	66,7	66,0	501	1,01
Karlstads universitet	66,2	68,6	1 137	0,97
Umeå universitet	65,4	71,1	2 263	0,92
Gävle	64,6	68,2	692	0,95
Halmstad	62,9	69,5	649	0,90
Kalmar	62,6	68,9	666	0,91
Luleå universitet	61,7	72,0	1 077	0,86

Andel etablerade på arbetsmarknaden 2005 av examinerade läsåret 2003/04, procent.

I tabellen redovisas andelen som har etablerat sig på arbetsmarknaden 1 till 1,5 år efter examen för Stockholmskolorna och för övriga lärosäten i riket. För varje lärosäte redovisas också det standardvärde som ett genomsnittligt etableringsvärde examensgrupp för examensgrupp med lärosätets examensmix ger. Kvoten i den sista kolumnen visar därmed om utfallet blir bättre eller sämre än genomsnittligt med hänsyn till utbildningssammansättningen vid det aktuella lärosätet. Ett värde över ett är bättre än för genomsnittet. Ett värde under ett är sämre än för genomsnittet. För några lärosäten med få examinerade redovisas inga uppgifter. I tabellen är lärosätena ordnade i fallande skala efter sina faktiska etableringsvärden. En jämförelse med siffervärden i kolumnen längst till höger visar att ordningen blir en annan om man tar hänsyn till skillnaderna i etableringsvärden mellan olika utbildningar.

Av den standardiserade jämförelsen framgår också att det relativt låga värdet för Stockholms universitet framför allt beror på att etableringen normalt sett går långsammare i de examensgrupper som dominerar verksamheten vid Stockholms universitet. I den standardiserade jämförelsen blir utfallet för Stockholms universitet betydligt bättre.

Stockholms universitet får i den standardiserade jämförelsen också högre värden än Göteborgs universitet, Lunds universitet och de övriga stora universiteten. Bland övriga individuella jämförelser mellan lärosätena kan också konstateras att Kungliga Tekniska högskolan får ett något sämre utfall än Chalmers tekniska högskola i Göteborg både när det gäller det faktiska etableringsvärdet och i det standardiserade värdet. Likheten beror naturligtvis på att verksamhetsmixen i båda fallen är densamma – civilingenjörsexamina och högskoleingenjörsexamina.

Det sammantagna resultatet för de tio Stockholmskolor som redovisas i tabellen ovan visar att de som examineras vid dessa lärosäten har haft en betydligt lättare väg ut på arbetsmarknaden än vad som gäller för genomsnittet av de examinerade. Samtliga tio har standardiserade värden som ligger över eller på genomsnittsvärdet som är 1. Med en variation från 12 procent över genomsnittsvärdet när det gäller Sophiahemmet till 1,00 för Kungliga Tekniska högskolan.

En omständighet kräver en särskild kommentar och det gäller utfallet för Handelshögskolan. Handelshögskolan redovisar visserligen en snabbare etablering än lärosätena i genomsnitt, men är ändå missgynnade i mätningen. Under den period – 1 till 1,5 år efter examen – som mätningen avser, finns många som avlagt examen vid Handelshögskolan utomlands. Dessa studenter kommer därmed inte att få sina inkomster redovisade på ett jämförbart sätt. Det medför att en del av dem inte räknas som etablerade trots att de ingår i denna grupp. Detta försämrar i undersökningen värdet för Handelshögskolan.

I övrigt kan nämnas att etableringsmätningarna även omfattar examinerade vid de konstnärliga utbildningarna. Mätningarna för dessa grupper ger låga värden vilket delvis ger en bild av de svårigheter som många i dessa grupper har på arbetsmarkanden. Mätningarna fungerar dock bäst för utbildningsgrupper där en anställning är den vanliga formen för etablering på arbetsmarknaden. Inom de konstnärliga yrkena där projektarbeten och egensysselsättning är vanliga, kan även en mer etablerad verksamhet inom yrket framstå som oetablerad i undersökningens mening.

För de examinerade vid de konstnärliga högskolorna i Stockholm har etableringstalen i allmänhet legat mellan 30 och 40 procent under den tioårsperiod mätningarna har genomförts. Andelen etablerade bland examinerade från Musikhögskolan ligger något högre, medan etableringstalen för examinerade vid Konsthögskolan avviker nedåt från de mer genomsnittliga värdena.

	Riket	Beck- mans	Dans- hög- skolan	Drama- tiska inst	Erica- stif- telsen	Ersta Sköndal hög- skola	GIH
Grundutbildning							
Nyborjare vid lärosätet		49	81	738	55	410	148
Första gången i högskoleutbildning	82 719	25	62	198	4	183	71
Medianålder, nybörjare	22		23	27		29	22
Antal utländska studenter bland nybörjare	18 268	5	18	23		11	11
Antal free mover studenter bland nybörjare	8 207	2	13	23		3	1
Antal utbytesstudenter bland nybörjare	10 122	3	5			8	10
Antal studenter (hösttermin)	320 026	122	164	171	84	880	491
Andel män (%)	40	39	15	47	12	15	49
Antal utländska studenter (hösttermin)	20 700	2	18	15	1	9	10
Antal helårsstudenter (HST)	285 058	124	135	171	33	827	440
Antal helårsprestationer (HPR)	235 753	124	120	172	33	715	391
Prestationsgrad (%)	83	100	89	101	100	86	89
Andel på kurser med jämn könsfördelning (%)	25					4	50
Totalt antal avlagda examina	59 130	38	41	54	9	305	80
Antal kandidatexamina	13 809					115	38
Antal magisterexamina	11 482					4	
Antal civilingenjörsexamina	4 674						
Antal förstagångsexaminerade	43 629	36	38	51	1	166	46
Antal med utlandsstudier bland examinerade	6 042	6	10	3		10	7
Forskarutbildning							
Övergång till forskarutbildning (av exam, %)	7		1	1	6	1	2
Nyborjare i forskarutbildning	2 852						
Antal utländska doktorandnybörjare	687						
Antal utländska doktorander	3 497						
Antal aktiva forskarstuderande (ht)	17 987						
Aktiva forskarstuderande (heltidsekv.), ht	12 457						
Därav anställda som doktorand, heltidsekv.	6 888						
Antal doktorsexamina	2 759						
Antal licentiatexamina	1 056						
Personal							
Antal anställda (heltidsekv.)	42 237	13	59	59	10	109	83
Antal lärare (heltidsekv.)	23 356	9	43	29	6	85	58
Disputerade lärare (heltidsekv)	12 643		1	1	1	28	25
Andel disputerade lärare (%)	54		1	2	14	33	42
Antal professorer (heltidsekv.)	3 989		1	5		3	4
Helårsstudenter per lärare	12	13	3	6	5	10	8
Ekonomi							
Omslutning (miljoner kronor)	45 833		51	100			84
Andel grundutbildning av totalkostnad (%)	47		87	93			72
Andel forskning/forskarutbildning (%)	53		13	7			29
Andel extern finansiering totalt (%)	34		11	11			26
Intäkter, forskning (milj. kr.)	24 450		7	7			24

	Riket	Handels- hög- skolan	Konst- fack	Karo- linska inst	Konst- hög- skolan	Musik- hög- Skolan	KTH	Lärar- hög- skolan
Grundutbildning								
Nybörjare vid lärosätet		533	170	3 044	101	244	6 284	4 193
Första gången i högskoleutbildning	82 719	313	97	1 199	32	148	3 968	1 969
Medianålder, nybörjare	22	22	25	24	25	23	23	25
Antal utländska studenter bland nybörjare	18 268	139	39	383	15	51	1 855	128
Antal free mover studenter bland nybörjare	8 207	10	9	144	8	30	1 160	86
Antal utbytesstudenter bland nybörjare	10 122	129	30	239	7	21	695	42
Antal studenter (hösttermin)	320 026	1 494	591	6 723	245	643	13 766	8 419
Andel män (%)	40	61	32	22	42	53	72	19
Antal utländska studenter (hösttermin)	20 700	127	41	251	23	83	2 572	220
Antal helårsstudenter (HST)	285 058	1 412	622	5 796	218	598	11 851	6 209
Antal helårsprestationer (HPR)	235 753	1 253	544	5 478	216	555	10 156	5 633
Prestationsgrad (%)	83	89	88	95	99	93	86	91
Andel på kurser med jämn könsfördelning (%)	25			17			19	6
Totalt antal avlagda examina	59 130	329	91	2 353	28	80	2 304	1 909
Antal kandidatexamina	13 809		6	751		1	104	100
Antal magisterexamina	11 482	329	59	161	28		387	33
Antal civilingenjörsexamina	4 674						1 231	
Antal förstagångsexaminerade	43 629	302	67	1 082	26	65	2 080	1 120
Antal med utlandsstudier bland examinerade	6 042	184	11	164	5	7	406	58
Forskarutbildning								
Övergång till forskarutbildning (av exam, %)	7	5	1	8		1	9	2
Nybörjare i forskarutbildning	2 852	16		384			264	
Antal utländska doktorandnybörjare	687	10		121			111	
Antal utländska doktorander	3 497	40		607			453	
Antal aktiva forskarstuderande (ht)	17 987	188		2 159			1 506	
Aktiva forskarstuderande (heltidsekv.), ht	12 457	150		1 446			1 069	
Därav anställda som doktorand, heltidsekv.	6 888	13		584			593	
Antal doktorsexamina	2 759	25		378			216	
Antal licentiatexamina	1 056	2		43			180	
Personal								
Antal anställda (heltidsekv.)	42 237	199	139	3 097	52	163	2 147	569
Antal lärare (heltidsekv.)	23 356	88	68	1 507	31	92	1 213	339
Disputerade lärare (heltidsekv)	12 643	70	3	958	2	5	707	91
Andel disputerade lärare (%)	54	79	4	64	5	5	58	27
Antal professorer (heltidsekv.)	3 989	31	13	306	14	28	251	17
Helårsstudenter per lärare	12	16	9	4	7	7	10	18
Ekonomi								
Omslutning (miljoner kronor)	45 833	311	141	4 002	60	147	2 709	595
Andel grundutbildning av totalkostnad (%)	47	57	96	21	94	96	37	93
Andel forskning/forskarutbildning (%)	53	43	5	80	6	4	63	8
Andel extern finansiering totalt (%)	34	74	10	52	5	11	43	21
Intäkter, forskning (milj. kr.)	24 450	107	6	3 200	4	5	1 719	68

	Riket	Opera- högsk	Röda korsets hög- skola	Söder- törns hög- skola	Sophia- hemmet högskola	Stock- holms Musik- ped Inst	SU	Teater- hög- skolan	Teo- logiska högsk
Grundutbildning									
Nyborjare vid lärosätet		17	228	3 997	147	107	11 224	82	205
Första gången i högskoleutbildning	82 719	4	90	2 088	72	15	5 734	24	58
Medianålder, nyborjare	22		24	22	24		22		24
Antal utländska studenter bland nyborjare	18 268	3	17	238	10		915	3	
Antal free mover studenter bland nyborjare	8 207	3		65			337	3	
Antal utbytesstudenter bland nyborjare	10 122		17	173	10		578		
Antal studenter (hösttermin)	320 026	40	434	6 802	358	177	24 954	150	344
Andel män (%)	40	43	13	35	11	27	40	35	36
Antal utländska studenter (hösttermin)	20 700	4	5	265	2	1	1 200	1	3
Antal helårsstudenter (HST)	285 058	38	405	6 279	328	76	22 350	76	228
Antal helårsprestationer (HPR)	235 753	38	413	4 679	316	72	16 777	71	231
Prestationsgrad (%)	83	100	102	75	97	96	75	94	102
Andel på kurser med jämn könsfördeln. (%)	25			29			37		
Totalt antal avlagda examina	59 130	11	264	582	233	13	3 503	14	23
Antal kandidatexamina	13 809		132	366	132		1 322		
Antal magisterexamina	11 482			172			1 303		
Antal civilingenjörsexamina	4 674								
Antal förstagångsexaminerade	43 629	8	128	511	95	10	2 585	14	21
Antal med utlandsstudier bland examinerade	6 042	1	11	145	9	1	494	1	3
Forskarutbildning									
Övergång till forskarutbildning (av exam, %)	7		0	13	1		11		2
Nyborjare i forskarutbildning	2 852						234		
Antal utländska doktorandnyborjare	687						55		
Antal utländska doktorander	3 497						312		
Aktiva forskarstuderande (ht)	17 987						1 761		
Aktiva forskarstuderande (heltidsekv.), ht	12 457						1 284		
Antal anställda som doktorand, heltidsekv.	6 888						610		
Antal doktorsexamina	2 759						236		
Antal licentiatexamina	1 056						106		
Personal									
Antal anställda (heltidsekv.)	42 237	20	45	534	44	14	2 573	30	18
Antal lärare (heltidsekv.)	23 356	12	27	284	28	11	1 643	15	13
Disputerade lärare (heltidsekv)	12 643		7	173	8	1	999	1	8
Andel disputerade lärare (%)	54		27	61	28	9	61	2	60
Antal professorer (heltidsekv.)	3 989	3		36			344	1	1
Helårsstudenter per lärare	12	3	15	22	12	7	14	5	17
Ekonomi									
Omslutning (miljoner kronor)	45 833	21		523			2 781	32	
Andel grundutbildning av totalkostnad (%)	47	86		58			38	91	
Andel forskning/forskarutbildning (%)	53	14		42			62	9	
Andel extern finansiering totalt (%)	34	12		40			32	4	
Intäkter, forskning (milj. kr.)	24 450	3		218			1 773	3	

Uppgifterna i tabellen är hämtade från avsnittet "Nyckeltal" i Högskoleverkets årsrapport och avser kalenderåret 2006, läsåret 2005/06 eller i några fall höstterminen 2006. Uppgifterna finns också i NU-Statistikdatabasen på Högskoleverkets webbplats www.hsv.se. I årsrapporten och databasen finns också definitioner av de redovisade variablerna.

Länsstyrelsens rapportserie

Utkomna rapporter under 2008

1. BoJämt – Om jämställdhet i fysisk samhällsplanering, *socialavdelningen*.
2. Flodnejonöga – Utbredning och framtid i Stockholms län, *miljöavdelningen*.
3. Marin naturinventering av Nätterö, *miljöavdelningen*.
4. Marin naturinventering av Stora Nassa, *miljöavdelningen*.
5. Båtlivets inverkan på havsbottnarna i Stora Nassa, *miljöavdelningen*.
6. Samhällsviktig verksamhet i Stockholms län, *räddnings- och säkerhetsavdelningen*.
7. Årsrapport 2007 - Informationcentralen för Egentliga Östersjön, *miljöavdelningen*.
8. Mnemosynefjärilen i Uppland – Historik och nuvarande utbredning, *miljöavdelningen*.
9. Barnuppdraget i Stockholms län, *socialavdelningen*.
10. När unga missbrukar – utred, agera och dokumentera, *socialavdelningen*.
11. Sammanställning av Bostadsmarknadsenkäten Stockholms län 2007, *socialavdelningen*.
12. Förorenade områden – inventering av gruvbranschen i Stockholms län, *miljöavdelningen*.
13. Strategier för enskilda avlopp – jämförande analys av arbetet i Stockholms läns kustkommuner, *miljöavdelningen*.
14. Utvärdering av Örebro Preventionsprogram. Fas 1 : Ett assyriskt/syrianskt kulturellt perspektiv i Södertälje, *socialavdelningen*.
15. Kunskapscentrum om små avlopp – en förstudie, *miljöavdelningen*.
16. Förbättring av enskilda avlopp inom Norrtälje kommuns skärgårdsområde, *miljöavdelningen*.
17. Universitet och högskolor i Stockholms län – läget i länet 2006, *avdelningen för regional utveckling*.

Stockholm är Sveriges största studentstad. Här finns 21 universitet och högskolor, allt från tekniska högskolor och vårdhögskolor till högskolor med humaniora, juridik, ekonomi eller konst. Denna rapport sammanfattar utvecklingen vid universiteten och högskolorna i Stockholms län under 2006. I rapporten presenteras fakta, statistik och analyser av grundutbildning, forskning, forskningsfinansiering, etableringen på arbetsmarkanden samt personal och ekonomi.

Rapporten är framtagen i samarbete med

Stockholms Akademiska Forum
HÖGSKOLOR OCH UNIVERSITET I SAMVERKAN

*Mer information kan du få från Länsstyrelsen,
enheten för näringsliv och infrastruktur
Tfn: 08- 785 40 00
Rapporten finns endast som pdf på vår webbplats
www.ab.lst.se/publikationer
ISBN 978-91-7281-314-4*

Adress

*Länsstyrelsen i Stockholms Län
Hantverkargatan 29
Box 22 067
104 22 Stockholm, Sverige
Tfn: 08- 785 40 00 (vxl)
www.ab.lst.se*